Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
GIOVANNI PITRUZZELLA
της 17ης Ιουνίου 2021 [1]

Υπόθεση C-340/20

Bank Sepah
κατά
Overseas Financial Limited,
Oaktree Finance Limited

[αίτηση του Cour de cassation (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Γαλλία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας – Περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν – Κανονισμός (ΕΚ) 423/2007 – Δέσμευση κεφαλαίων προσώπων, οντοτήτων ή οργανισμών ως προς τους οποίους το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αναγνωρίσει ότι μετέχουν στη διάδοση πυρηνικών – Έννοιες της "δέσμευσης κεφαλαίων" και της "δέσμευσης οικονομικών πόρων" – Δυνατότητα εκτέλεσης ασφαλιστικού μέτρου επί δεσμευμένων κεφαλαίων και οικονομικών πόρων – Απαίτηση προγενέστερη της δέσμευσης κεφαλαίων και μη σχετιζόμενη με το πυρηνικό και βαλλιστικό πρόγραμμα του Ιράν»

I. Εισαγωγή

1. Μπορεί δανειστής προσώπου ή οντότητας ως προς την οποία έχουν ληφθεί μέτρα δέσμευσης κεφαλαίων και οικονομικών πόρων στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης να επισπεύσει, χωρίς προηγούμενη άδεια της αρμόδιας εθνικής αρχής, την εκτέλεση, επί δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων, ασφαλιστικών μέτρων τα οποία στερούνται αποτελέσματος απόδοσης στον δανειστή, προοριζόμενα να διασφαλίσουν την ικανοποίηση των απαιτήσεών του, όπως είναι η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση ή η συντηρητική κατάσχεση;

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2. Το καινοφανές αυτό ερώτημα εγείρεται στο πλαίσιο της υπό κρίση υπόθεσης η οποία αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, στοιχεία η′ και ι′, και του άρθρου 7, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 423/2007 του Συμβουλίου, της 19ης Απριλίου 2007, σχετικά με ορισμένα περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν [2], καθώς και των κανονισμών (ΕΕ) 961/2010 [3] και (ΕΕ) 267/2012 [4] (στο εξής: διαδοχικοί κανονισμοί).

3. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως υποβλήθηκε από το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Γαλλία) στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Bank Sepah, ιρανικής τράπεζας ως προς τα περιουσιακά στοιχεία της οποίας έχει ληφθεί μέτρο δέσμευσης κεφαλαίων και οικονομικών πόρων, και δύο δανειστών της τράπεζας αυτής, της Overseas Financial Limited και της Oaktree Finance Limited. Η αίτηση αυτή παρέχει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να αποσαφηνίσει περαιτέρω το περιεχόμενο των εννοιών «δέσμευση κεφαλαίων» και «δέσμευση περιουσιακών στοιχείων».

II. Το νομικό πλαίσιο

4. Στο πλαίσιο των μέτρων που λήφθηκαν για την άσκηση πίεσης στην Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν προκειμένου να θέσει τέλος στις πυρηνικές δραστηριότητές της που ενέχουν κίνδυνο διάδοσης και στην ανάπτυξη φορέων πυρηνικών όπλων, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφάρμοσε την απόφαση 1737 (2006) του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (στο εξής: Συμβούλιο Ασφαλείας), της 23ης Δεκεμβρίου 2006, η οποία προέβλεπε τη δέσμευση των κεφαλαίων και των οικονομικών πόρων των προσώπων και των οντοτήτων που συμβάλλουν στο πυρηνικό πρόγραμμα ή στο πρόγραμμα βαλλιστικών πυραύλων του Ιράν, υιοθετώντας την κοινή θέση 2007/140/ΚΕΠΠΑ, της 27ης Φεβρουαρίου 2007, σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν [5].

5. Το άρθρο 5, παράγραφος 1, αυτής της κοινής θέσης προέβλεπε τη δέσμευση όλων των κεφαλαίων και των οικονομικών πόρων που ευρίσκονται στην ιδιοκτησία ή κατοχή ή υπό τον έλεγχο, άμεσο ή έμμεσο, προσώπων και οντοτήτων καταχωρισμένων στο παράρτημα της απόφασης 1737 (2006), ή καταχωρισμένων βάσει της απόφασης αυτής. Τα εν λόγω πρόσωπα και οι οντότητες απαριθμούνταν στο παράρτημα Ι της εν λόγω κοινής θέσης.

6. Ο κατάλογος του παραρτήματος της απόφασης 1737 (2006) επικαιροποιήθηκε με πλείονες μεταγενέστερες αποφάσεις και, ειδικότερα, με την απόφαση 1747 (2007) του Συμβουλίου Ασφαλείας, της 24ης Μαρτίου 2007. Μετά την τελευταία αυτή απόφαση, το Συμβούλιο υιοθέτησε την κοινή θέση 2007/246/ΚΕΠΠΑ [6].

7. Βάσει της κοινής θέσης 2007/140, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό 423/2007.

[2] ΕΕ 2007, L 103, σ. 1.

[3] Κανονισμός του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2010, σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 423/2007 (ΕΕ 2010, L 281, σ. 1).

[4] Κανονισμός του Συμβουλίου, της 23ης Μαρτίου 2012, σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 961/2010 (ΕΕ 2012, L 88, σ. 1).

[5] ΕΕ 2007, L 61, σ. 49.

[6] Κοινή θέση της 23ης Απριλίου 2007, για την τροποποίηση της κοινής θέσης 2007/140 (ΕΕ 2007, L 106, σ. 67).

8. Το άρθρο 1, στοιχεία η' και ι', του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

η) "δέσμευση κεφαλαίων": η παρεμπόδιση οποιασδήποτε κίνησης, μεταβίβασης, μεταβολής, χρήσης ή διαπραγμάτευσης κεφαλαίων καθ' οιονδήποτε τρόπο που θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεταβολή ως προς τον όγκο, το ποσό, τον τόπο διατήρησής τους, την ιδιοκτησία, την κατοχή, τον χαρακτήρα, τον προορισμό ή οποιαδήποτε άλλη μεταβολή η οποία θα καθιστούσε δυνατή τη χρησιμοποίηση των συγκεκριμένων κεφαλαίων, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης χαρτοφυλακίων·

[…]

ι) "δέσμευση οικονομικών πόρων": η παρεμπόδιση της χρήσης οικονομικών πόρων για την απόκτηση κεφαλαίων, αγαθών ή υπηρεσιών με κάθε τρόπο, όπως π.χ. η πώληση, η εκμίσθωση ή η υποθήκευσή τους·».

9. Το άρθρο 7 του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«1. Δεσμεύονται όλα τα κεφάλαια και όλοι οι οικονομικοί πόροι που βρίσκονται στην ιδιοκτησία ή κατοχή ή τελούν υπό τον έλεγχο προσώπων, οντοτήτων και οργανισμών που περιλαμβάνονται στο παράρτημα IV. […]

[…]

3. Κανένα κεφάλαιο ή οικονομικός πόρος δεν διατίθεται, άμεσα ή έμμεσα, στα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, οντότητες ή οργανισμούς που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα IV και V.

4. Απαγορεύεται η συμμετοχή, εν γνώσει και εκ προθέσεως, σε δραστηριότητες που έχουν ως άμεσο ή έμμεσο στόχο ή αποτέλεσμα την καταστρατήγηση των μέτρων που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2 και 3.»

10. Κατά το άρθρο 8 του ίδιου κανονισμού:

«Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 7, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, οι οποίες αναφέρονται στους δικτυακούς τόπους που απαριθμούνται στο παράρτημα III, δύνανται να εγκρίνουν την ελευθέρωση ορισμένων δεσμευμένων κεφαλαίων ή οικονομικών πόρων, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) τα κεφάλαια ή οι οικονομικοί πόροι υπόκεινται σε δικαστική, διοικητική ή διαιτητική δέσμευση που επεβλήθη πριν από την ημερομηνία κατά την οποία το πρόσωπο, η οντότητα ή ο οργανισμός που αναφέρεται στο άρθρο 7 ορίστηκε από την επιτροπή κυρώσεων, το Συμβούλιο Ασφαλείας ή το Συμβούλιο, ή υπόκεινται σε δικαστική, διοικητική ή διαιτητική απόφαση που εκδόθηκε πριν από αυτήν την ημερομηνία·

[…]».

11. Ο κανονισμός (ΕΚ) 441/2007 της Επιτροπής, της 20ής Απριλίου 2007, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 423/2007[7], περιέλαβε την Bank Sepah στον κατάλογο του παραρτήματος IV του κανονισμού 423/2007.

12. Ο κανονισμός 423/2007 αντικαταστάθηκε, εν συνεχεία, από τον κανονισμό 961/2010, τον οποίο διαδέχθηκε ο κανονισμός 267/2012, ο οποίος παραμένει σε ισχύ. Το άρθρο 1, στοιχεία η′ και ι′, και τα άρθρα 16 και 17 του κανονισμού 961/2010, καθώς και το άρθρο 1, στοιχεία ι′ και ια′, και τα άρθρα 23 και 24 του κανονισμού 267/2012, είναι κατ' ουσίαν πανομοιότυπα με το άρθρο 1, στοιχεία η′ και ι′, καθώς και τα άρθρα 7 και 8 του κανονισμού 423/2007. Η Bank Sepah είναι καταχωρισμένη στον κατάλογο του παραρτήματος VII του κανονισμού 961/2010 και του παραρτήματος VIII του κανονισμού 267/2012. Χάριν συντομίας, στη συνέχεια των παρουσών προτάσεων, θα παραπέμπω μόνον στις διατάξεις του κανονισμού 423/2007, εξυπακουομένου ότι οι ίδιες νομικές παρατηρήσεις ισχύουν και για τις αντίστοιχες διατάξεις των διαδοχικών κανονισμών.

III. Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

13. Μετά την απόφαση 1747 (2007), η οποία εφαρμόστηκε με την κοινή θέση 2007/246 και με τον κανονισμό 441/2007, η Bank Sepah καταχωρίστηκε στον κατάλογο των οντοτήτων που συμβάλλουν στο πυρηνικό πρόγραμμα ή στο πρόγραμμα βαλλιστικών πυραύλων του Ιράν των οποίων τα περιουσιακά στοιχεία έπρεπε να δεσμευθούν.

14. Με απόφαση της 26ης Απριλίου 2007, το cour d'appel de Paris (εφετείο Παρισιού, Γαλλία) διέταξε την Bank Sepah να καταβάλει στην Overseas Financial και στην Oaktree Finance το ισοδύναμο σε ευρώ του ποσού των 2 500 000 δολαρίων ΗΠΑ (USD) (περίπου 2 050 000 ευρώ) και των 1 500 000 USD (περίπου 1 230 000 ευρώ), αντιστοίχως, νομιμοτόκως, από την ημερομηνία της απόφασης.

15. Κατόπιν πραγματοποίησης τμηματικών πληρωμών, στις 2 Δεκεμβρίου 2011, η Overseas Financial και η Oaktree Finance ζήτησαν από τον υπουργό οικονομικών να επιτρέψει, δυνάμει του άρθρου 8 του κανονισμού 423/2007, την ελευθέρωση του εναπομένοντος οφειλόμενου υπολοίπου. Ελλείψει απάντησης εκ μέρους του υπουργού, η Overseas Financial και η Oaktree Finance άσκησαν προσφυγή ακυρώσεως της σιωπηρής απόρριψης της αίτησής τους. Το tribunal administratif de Paris (διοικητικό πρωτοδικείο Παρισιού, Γαλλία) απέρριψε την προσφυγή με το σκεπτικό ότι τυχόν ελευθέρωση, δυνάμει του άρθρου 8 του εν λόγω κανονισμού, έπρεπε να αφορά απόφαση εκδοθείσα πριν από τις 23 Δεκεμβρίου 2006, ήτοι την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης 1737 (2006), ενώ η καταδίκη της Bank Sepah στην καταβολή των ποσών ήταν μεταγενέστερη της ημερομηνίας αυτής.

[7] ΕΕ 2007, L 104, σ. 28.

16. Δεδομένου ότι, μετά τη διαγραφή της Bank Sepah από τον κατάλογο των οντοτήτων εις βάρος των οποίων είχαν ληφθεί περιοριστικά μέτρα, στις 23 Ιανουαρίου 2016 [8], δεν απαιτούνταν πλέον καμία διοικητική άδεια για την εξασφάλιση της οφειλόμενης πληρωμής, στις 21 Οκτωβρίου 2016 το Cour administrative d'appel de Paris (διοικητικό εφετείο Παρισιού, Γαλλία), ενώπιον του οποίου είχε ασκηθεί έφεση, αποφάσισε την κατάργηση της δίκης [9].

17. Στις 17 Μαΐου 2016, η Overseas Financial και η Oaktree Finance πέτυχαν την έκδοση διαταγών πληρωμής κατά της Bank Sepah, αλλά, δεδομένου ότι δεν έλαβαν καμία πληρωμή, προέβησαν, στις 5 Ιουλίου 2016, σε κατασχέσεις χρηματικών απαιτήσεων, εταιρικών μεριδίων και κινητών αξιών. Με απόφαση της 9ης Ιανουαρίου 2017, το δικαστήριο εκτέλεσης επικύρωσε τις κατασχέσεις αυτές καθώς και το ποσό τους, περιλαμβανομένων των τόκων βάσει της απόφασης του cour d'appel de Paris (εφετείου Παρισιού) της 26ης Απριλίου 2007. Η Bank Sepah άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής, υποστηρίζοντας ότι δεν μπορούσε να θεωρηθεί υπόχρεη για την καταβολή τόκων, δεδομένου ότι βρισκόταν σε αδυναμία πληρωμής της οφειλής της λόγω ανωτέρας βίας, συνεπεία της δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων της με τον κανονισμό 423/2007, γεγονός το οποίο επέφερε, κατ' αυτήν, την αναστολή της καταβολής τόκων.

18. Με απόφαση της 8ης Μαρτίου 2018, το cour d'appel de Paris (εφετείο Παρισιού), αφενός, απέρριψε την έφεση της Bank Sepah και, αφετέρου, αποφάνθηκε ότι, αντιθέτως, στις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης ίσχυε πενταετής προθεσμία παραγραφής. Συγκεκριμένα, κατά το cour d'appel de Paris (εφετείο Παρισιού), καμία διάταξη δεν εμπόδιζε την Overseas Financial και την Oaktree Finance να ζητήσουν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων εκτέλεσης, τα οποία θα μπορούσαν να διακόψουν την παραγραφή. Δεδομένου ότι δεν ζητήθηκε η λήψη τέτοιων μέτρων πριν από την έκδοση των διαταγών πληρωμής, το cour d'appel de Paris (εφετείο Παρισιού) έκρινε, στις 17 Μαΐου 2016, ότι οι τόκοι την καταβολή των οποίων μπορούσαν να απαιτήσουν η Overseas Financial και η Oaktree Finance έπρεπε να περιοριστούν στους δεδουλευμένους από τις 17 Μαΐου 2011, ήτοι πέντε έτη πριν από την έκδοση των εν λόγω διαταγών πληρωμής.

19. Τόσο η Bank Sepah όσο και οι Overseas Financial και Oaktree Finance άσκησαν αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Ειδικότερα, η Overseas Financial και η Oaktree Finance αμφισβητούν το σκέλος της απόφασης του εφετείου που αφορά την πενταετή παραγραφή ως προς τους τόκους.

20. Όσον αφορά το ζήτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης εξαρτάται από το αν η Overseas Financial και η Oaktree Finance μπορούσαν να διακόψουν την παραγραφή προβαίνοντας στην επίσπευση ασφαλιστικού μέτρου ή μέτρου αναγκαστικής εκτέλεσης επί των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων της Bank Sepah.

21. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι ούτε ο κανονισμός 423/2007 ούτε οι διαδοχικοί κανονισμοί περιέχουν καμία διάταξη η οποία να απαγορεύει ρητώς σε δανειστή να προβεί στην επίσπευση ασφαλιστικού μέτρου ή μέτρου αναγκαστικής εκτέλεσης επί των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη του και ότι, λαμβανομένου υπόψη του ορισμού της έννοιας της «δέσμευσης κεφαλαίων» στους κανονισμούς αυτούς, δεν μπορεί να

[8] Βλ. άρθρο 1 του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2016/74 του Συμβουλίου, της 22ας Ιανουαρίου 2016, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 267/2012 σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν (ΕΕ 2016, L 16, σ. 6).

[9] Μετά την άσκηση έφεσης κατά της απόφασης του tribunal administratif de Paris (διοικητικού πρωτοδικείου Παρισιού) ενώπιον του cour administrative d'appel de Paris (διοικητικού εφετείου Παρισιού), το δικαστήριο αυτό υπέβαλε στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα σχετικά με το κύρος του άρθρου 17 του κανονισμού 961/2010, του οποίου η διατύπωση είναι, κατ' ουσίαν, πανομοιότυπη με εκείνη του άρθρου 8 του κανονισμού 423/2007. Μετά τη διαγραφή της Bank Sepah από τον κατάλογο των οντοτήτων εις βάρος των οποίων είχαν ληφθεί τα περιοριστικά μέτρα, το Δικαστήριο διέταξε την κατάργηση της δίκης με διάταξη της 23ης Μαρτίου 2016, Overseas Financial και Oaktree Finance (C-319/15, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:268).

αποκλειστεί η λήψη μέτρων, επί των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων, τα οποία δεν εμπίπτουν σε καμία από τις προβλεπόμενες στους κανονισμούς αυτούς απαγορεύσεις. Κατά το αιτούν δικαστήριο, τίθεται το ζήτημα του αν είναι δυνατή η επίσπευση, χωρίς προηγούμενη άδεια, της εκτέλεσης, επί των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων, ασφαλιστικών μέτρων τα οποία δεν έχουν αποτέλεσμα απόδοσης, όπως είναι η συντηρητική κατάσχεση και η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση που προβλέπονται στον γαλλικό code des procédures civiles d'exécution (κώδικα διαδικασιών εκτέλεσης σε αστικές υποθέσεις, στο εξής: κώδικας διαδικασιών εκτέλεσης σε αστικές υποθέσεις) [10].

22. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, πρώτον, αν, ανεξαρτήτως της έλλειψης αποτελέσματος απόδοσης στον δανειστή, η συντηρητική κατάσχεση και η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση συνεπάγονται τροποποίηση του «προορισμού» των κεφαλαίων τα οποία αφορούν, κατά την έννοια του ορισμού της δέσμευσης κεφαλαίων στον κανονισμό 423/2007 και στους διαδοχικούς κανονισμούς και, γενικότερα, αν μπορούν να καταστήσουν δυνατή τη «χρήση» των κεφαλαίων και των οικονομικών πόρων τους οποίους αφορούν κατά την έννοια των εν λόγω κανονισμών.

23. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι τα εν λόγω μέτρα, εξασφαλίζοντας την κατά προτεραιότητα πληρωμή εκείνου που τα επέσπευσε, μετά την άρση της δέσμευσης, μέσω των κατασχεθέντων πραγμάτων, απαιτήσεων και δικαιωμάτων που έχουν ενεχυριαστεί ή κατασχεθεί συντηρητικώς, είναι ικανά να παρακινήσουν επιχειρηματία να συνάψει σύμβαση με το πρόσωπο ή την οντότητα των οποίων τα περιουσιακά στοιχεία είναι δεσμευμένα, κάτι που ισοδυναμεί με τη χρήση από το εν λόγω πρόσωπο ή την οντότητα της οικονομικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων τους που έχουν χαρακτηρισθεί ως κεφάλαια, ή με την απόκτηση, χάρη στην οικονομική αξία των περιουσιακών στοιχείων τους που έχουν χαρακτηρισθεί ως οικονομικοί πόροι, κεφαλαίων, αγαθών ή υπηρεσιών.

24. Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, εντούτοις, ότι δεν προκύπτει η ύπαρξη τέτοιου κινδύνου εν προκειμένω, δεδομένου ότι η Overseas Financial και η Oaktree Finance επιδιώκουν να εισπράξουν απαίτηση η οποία, καίτοι θεμελιώθηκε με δικαστική απόφαση μεταγενέστερη της δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων της Bank Sepah, στηρίζεται, συγχρόνως, σε αιτία που δεν σχετίζεται με το πυρηνικό και βαλλιστικό πρόγραμμα του Ιράν και είναι προγενέστερη της επιβολής της δέσμευσης αυτής. Κατά το αιτούν δικαστήριο, τίθεται, επομένως, το ζήτημα εάν η δυνατότητα εκτέλεσης, χωρίς προηγούμενη άδεια, μέτρου επί δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων εκτιμάται μόνον βάσει της φύσης του οικείου μέτρου, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες της υπό κρίση υπόθεσης, ή αν, αντιθέτως, οι ιδιαιτερότητες αυτές μπορούν να ληφθούν υπόψη.

[10] Κατά το άρθρο 523 του κώδικα διαδικασιών εκτέλεσης σε αστικές υποθέσεις, η *συντηρητική κατάσχεση* απαιτήσεων παράγει τα αποτελέσματα της παρακαταθήκης που προβλέπεται στο άρθρο 2350 του γαλλικού code civil (αστικού κώδικα), η οποία συνεπάγεται ειδική διάθεση του κατασχεθέντος πράγματος και το δικαίωμα του δανειστή να πληρωθεί κατά προτίμηση έναντι των λοιπών δανειστών επί κινητού αγαθού ή επί συνόλου ενσώματων κινητών αγαθών, υφιστάμενων ή μελλοντικών. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η συντηρητική κατάσχεση στερείται αποτελέσματος απόδοσης στο μέτρο που τα πράγματα, οι απαιτήσεις και τα δικαιώματα που κατάσχονται παραμένουν στην περιουσία του οφειλέτη. Δυνάμει του άρθρου 531 του κώδικα αυτού, μπορεί να συσταθεί *ασφάλεια με δικαστική απόφαση* επί ακινήτων (υποθήκη), εμπορικής επιχείρησης, μετοχών, εταιρικών μεριδίων και κινητών αξιών (ενέχυρο)· κατά το ίδιο αυτό άρθρο, τα πράγματα επί των οποίων συστήνεται ασφάλεια με δικαστική απόφαση παραμένουν μεταβιβάσιμα. Η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση συνεπάγεται ότι, σε περίπτωση μεταβίβασης των πραγμάτων ή δικαιωμάτων επί των οποίων έχει συσταθεί, η απαίτηση εκείνου που σύστησε την ασφάλεια πρέπει να ικανοποιηθεί κατά προτεραιότητα εκ του τιμήματος της μεταβίβασης. Κατά το αιτούν δικαστήριο, αυτό το ασφαλιστικό μέτρο, όπως και η συντηρητική κατάσταση, δεν έχει αποτέλεσμα απόδοσης, στο μέτρο που δεν συνεπάγεται καμία υποχρέωση του κυρίου των οικείων πραγμάτων ή δικαιωμάτων να τα μεταβιβάσει και δεν επηρεάζει το δικαίωμά του να επιλέξει το πρόσωπο στο οποίο τα μεταβιβάζει.

25. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν τα άρθρα 1, στοιχεία η′ και ι′, και 7, παράγραφος 1, του κανονισμού [423/2007], τα άρθρα 1, στοιχεία θ′ και η′, και 16, παράγραφος 1, του κανονισμού [961/2010], καθώς και τα άρθρα 1, στοιχεία ια′ και ι′, και 23, παράγραφος 1, του κανονισμού [267/2012], την έννοια ότι αντιτίθενται στην επιβολή επί δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων, χωρίς προηγούμενη άδεια της αρμόδιας εθνικής αρχής, μέτρου το οποίο στερείται αποτελέσματος αποδόσεως στον δανειστή, όπως είναι η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση ή η συντηρητική κατάσχεση, τις οποίες προβλέπει ο code des procédures civiles d'exécution (γαλλικός κώδικας διαδικασιών εκτελέσεως σε αστικές υποθέσεις);

2) Είναι κρίσιμο για την απάντηση επί του πρώτου ερωτήματος το στοιχείο ότι η αιτία της απαιτήσεως που πρέπει να ικανοποιηθεί εις βάρος του προσώπου ή της οντότητας των οποίων τα περιουσιακά στοιχεία είναι δεσμευμένα, δεν σχετίζεται με το πυρηνικό και βαλλιστικό πρόγραμμα του Ιράν και είναι προγενέστερη της [αποφάσεως 1737 (2006)];»

IV. Νομική ανάλυση

A. Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

26. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν οι έννοιες της «δέσμευσης κεφαλαίων» και της «δέσμευσης οικονομικών πόρων», οι οποίες περιλαμβάνονται στον κανονισμό 423/2007 και στους διαδοχικούς κανονισμούς, έχουν την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτές η επίσπευση της εκτέλεσης επί δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων, χωρίς προηγούμενη άδεια της αρμόδιας εθνικής αρχής, μέτρου που στερείται αποτελέσματος απόδοσης, όπως είναι στο γαλλικό δίκαιο η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση ή η συντηρητική κατάσχεση.

27. Οι απόψεις των μετεχόντων στη διαδικασία που κατέθεσαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου διίστανται όσον αφορά την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο ερώτημα αυτό. Αφενός, η Γαλλική Κυβέρνηση καθώς και οι Overseas Financial και Oaktree Finance υποστηρίζουν ότι απαιτείται άδεια της αρμόδιας αρχής πριν από την επίσπευση της εκτέλεσης, επί των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων, ασφαλιστικού μέτρου, όπως τα μνημονευόμενα από το αιτούν δικαστήριο. Αφετέρου, η Bank Sepah θεωρεί ότι είναι δυνατή, χωρίς καμία προηγούμενη άδεια της αρμόδιας αρχής, η επίσπευση της εκτέλεσης αυτών των ασφαλιστικών μέτρων επί των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ότι δεν απαιτείται προηγούμενη άδεια της αρμόδιας αρχής για την επίσπευση της εκτέλεσης επί δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων ασφαλιστικών μέτρων όπως τα μνημονευόμενα από το αιτούν δικαστήριο, πλην όμως το πρόσωπο που προτίθεται να επισπεύσει την εκτέλεση των μέτρων αυτών οφείλει να ενημερώνει προηγουμένως και συστηματικά την εν λόγω αρχή.

28. Η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου προϋποθέτει την ερμηνεία των εννοιών της «δέσμευσης κεφαλαίων» και της «δέσμευσης οικονομικών πόρων», οι οποίες ορίζονται στο άρθρο 1, στοιχεία η′ και ι′, του κανονισμού 423/2007 και στις αντίστοιχες διατάξεις των διαδοχικών κανονισμών, προκειμένου

να καθοριστεί το περιεχόμενό τους. Σκοπός της ερμηνείας αυτής πρέπει να είναι να διαπιστωθεί αν ασφαλιστικά μέτρα τα οποία στερούνται αποτελέσματος απόδοσης, όπως τα μνημονευόμενα από το αιτούν δικαστήριο, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ως άνω εννοιών.

29. Συναφώς, υπενθυμίζεται, ότι, κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης επιβάλλεται η συνεκτίμηση όχι μόνον του γράμματός της, αλλά και του πλαισίου στο οποίο αυτή εντάσσεται, και των σκοπών που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος και, ενδεχομένως, του ιστορικού θέσπισής της [11].

30. Όσον αφορά τη γραμματική ερμηνεία των επίμαχων διατάξεων, θα ήθελα να σημειώσω ότι, όπως επισήμανε το αιτούν δικαστήριο, ούτε ο κανονισμός 423/2007 ούτε οι διαδοχικοί κανονισμοί περιέχουν ρητή απαγόρευση της επίσπευσης της εκτέλεσης ασφαλιστικών μέτρων επί δεσμευμένων κεφαλαίων ή πόρων. Εντούτοις, στους κανονισμούς αυτούς, οι έννοιες της «δέσμευσης κεφαλαίων» και της «δέσμευσης οικονομικών πόρων» ορίζονται με ιδιαιτέρως ευρύ τρόπο, ώστε να ακινητοποιούνται στον μέγιστο δυνατό βαθμό τα περιουσιακά στοιχεία των απαριθμούμενων προσώπων κατά την ημερομηνία της καταχώρισής τους στον σχετικό κατάλογο.

31. Συγκεκριμένα, όσον αφορά, κατ' αρχάς, την έννοια της «δέσμευσης κεφαλαίων», πρόκειται περί «οποιασδήποτε κίνησης, μεταβίβασης, μεταβολής, χρήσης ή διαπραγμάτευσης κεφαλαίων καθ' οιονδήποτε τρόπο που θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεταβολή ως προς τον όγκο, το ποσό, τον τόπο διατήρησής τους, την ιδιοκτησία, την κατοχή, τον χαρακτήρα, τον προορισμό ή οποιαδήποτε άλλη μεταβολή η οποία θα καθιστούσε δυνατή τη χρησιμοποίηση των συγκεκριμένων κεφαλαίων».

32. Από τον ορισμό αυτό προκύπτει σαφώς ότι η δέσμευση κεφαλαίων δεν εμποδίζει μόνον τα μέτρα που θα μπορούσαν να μεταβάλουν την έκταση της περιουσίας των προσώπων και των οντοτήτων που αφορούν οι κυρώσεις, αλλά και τις πράξεις επί των κεφαλαίων αυτών που μεταβάλλουν αποκλειστικά και μόνον τον χαρακτήρα ή τον προορισμό τους. Φαίνεται, επομένως, ότι ο ορισμός αυτός περιλαμβάνει στην έννοια της «δέσμευσης κεφαλαίων» μέτρα τα οποία δεν έχουν αποτέλεσμα απόδοσης, δεδομένου ότι δεν προϋποθέτουν ούτε μεταβολή της ιδιοκτησίας ούτε μεταβολή της κατοχής των σχετικών κεφαλαίων.

33. Τα προβλεπόμενα μέσα για την πρόληψη των μέτρων αυτών ορίζονται, εξάλλου, ευρέως και περιλαμβάνουν «οποιαδήποτε κίνηση, μεταβίβαση, μεταβολή, χρήση ή διαπραγμάτευση» των κεφαλαίων. Η χρήση της αόριστης αντωνυμίας «οποιαδήποτε» είναι, κατά τη γνώμη μου, ενδεικτική της βούλησης του νομοθέτη της Ένωσης να ορίσει με ιδιαιτέρως ευρύ τρόπο την έννοια της «δέσμευσης κεφαλαίων».

34. Ως εκ τούτου, ο ορισμός της έννοιας της «δέσμευσης κεφαλαίων» είναι διατυπωμένος κατά τρόπο ώστε να περιλαμβάνει κάθε χρήση των κεφαλαίων η οποία έχει, μεταξύ άλλων, ως συνέπεια τη μεταβολή του προορισμού των κεφαλαίων αυτών, ήτοι του προορισμού, της χρήσης ή του σκοπού τους, χωρίς ωστόσο να μεταβιβάζεται η κυριότητα ή η κατοχή των κεφαλαίων αυτών καθεαυτά. Επομένως, ο ορισμός καταλαμβάνει επίσης μέτρα χρήσης των κεφαλαίων τα οποία στερούνται αποτελέσματος απόδοσης.

[11] Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 14ης Μαΐου 2020, Országos Idegenrendézeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU και C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, σκέψη 113 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

35. Εν συνεχεία, η έννοια της «δέσμευσης οικονομικών πόρων» ορίζεται στο άρθρο 1, στοιχείο ι΄, του κανονισμού 423/2007 και στις αντίστοιχες διατάξεις των διαδοχικών κανονισμών ως «η παρεμπόδιση της χρήσης οικονομικών πόρων για την απόκτηση κεφαλαίων, αγαθών ή υπηρεσιών με κάθε τρόπο, όπως π.χ. η πώληση, η εκμίσθωση ή η υποθήκευσή τους».

36. Από το γράμμα της διάταξης αυτής προκύπτει ότι βούληση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να ορίσει επίσης την έννοια της «δέσμευσης οικονομικών πόρων» με αρκετά ευρύ τρόπο, όπως συνάγεται από τη χρήση της φράσης «με κάθε τρόπο».

37. Επιπλέον, ο ορισμός αυτός περιέχει κατάλογο μέτρων –ο οποίος ρητώς παρέχεται ενδεικτικώς και δεν είναι, επομένως, εξαντλητικός– τα οποία δεν μπορούν να εκτελεστούν επί των οικονομικών πόρων· από την επίμαχη διάταξη προκύπτει ρητώς ότι ένα εκ των μέτρων αυτών είναι η «υποθήκευση». Όπως επισήμαναν, όμως, η Γαλλική Κυβέρνηση καθώς και οι Overseas Financial και Oaktree Finance, η υποθήκευση αποτελεί –στο γαλλικό δίκαιο, αλλά και στο δίκαιο άλλων κρατών μελών[12]–, εμπράγματη ασφάλεια, η οποία συστήνεται βάσει του νόμου, συμβατικώς ή με δικαστική απόφαση και η οποία παρέχει στον υπέρ ου η ασφάλεια δικαίωμα προτίμησης συνοδευόμενο από δικαίωμα παρακολούθησης, πλην όμως δεν συνεπάγεται καμία μεταβίβαση της κυριότητας ή της κατοχής του βεβαρημένου με υποθήκη ακινήτου. Πρόκειται, επομένως, για μέτρο που στερείται αποτελέσματος απόδοσης.

38. Από τη γραμματική ανάλυση των επίμαχων διατάξεων προκύπτει ότι αυτές ορίζουν τις έννοιες της «δέσμευσης κεφαλαίων» και της «δέσμευσης οικονομικών πόρων» κατά τρόπο αρκετά ευρύ ώστε να περιλαμβάνουν το ευρύτερο δυνατό φάσμα οικονομικών πράξεων επί των κεφαλαίων και των οικονομικών πόρων που αφορά η δέσμευση. Επιπλέον, οι ορισμοί των εννοιών αυτών στις εν λόγω διατάξεις αφορούν ρητώς μέτρα τα οποία δεν έχουν αποτέλεσμα απόδοσης.

39. Εξάλλου, η απαίτηση περί ευρείας ερμηνείας των εννοιών της «δέσμευσης κεφαλαίων» και της «δέσμευσης οικονομικών πόρων», η οποία δεν αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής τους μέτρα εκτέλεσης που επισπεύδονται επί των δεσμευμένων κεφαλαίων και οικονομικών πόρων που δεν έχουν αποτέλεσμα απόδοσης, επιβεβαιώνεται από τη συστηματική ερμηνεία και την ανάλυση των σκοπών που επιδιώκονται με τον κανονισμό 423/2007 και τους διαδοχικούς κανονισμούς.

40. Συγκεκριμένα, από συστηματικής απόψεως, αυτή η ευρεία ερμηνεία συνάδει με το ευρύ περιεχόμενο του γράμματος του άρθρου 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 423/2007 και των αντίστοιχων διατάξεων των διαδοχικών κανονισμών που αφορούν τη δέσμευση όλων των κεφαλαίων και των οικονομικών πόρων των οικείων προσώπων και οντοτήτων.

41. Συνάδει επίσης με το ευρύ περιεχόμενο που αναγνωρίζει το Δικαστήριο στις έννοιες, αφενός, των «κεφαλαίων και οικονομικών πόρων»[13] και, αφετέρου, της «διάθεσης»[14], στη νομολογία του σχετικά με την εφαρμογή των περιοριστικών μέτρων που λαμβάνονται εις βάρος των νομικών και φυσικών προσώπων που αφορούν τα μέτρα δέσμευσης κεφαλαίων και οικονομικών πόρων.

[12] Βλ. άρθρα 2393 επ. του γαλλικού code civil (αστικού κώδικα). Βλ., επίσης, ενδεικτικώς, στο ιταλικό δίκαιο, άρθρα 2808 επ. του Codice civile (αστικού κώδικα), στο ισπανικό δίκαιο, άρθρα 1874 επ. του Código Civil (αστικού κώδικα) καθώς και άρθρα 104 επ. του Ley Hipotecaria (νόμου περί υποθηκών) και, στο γερμανικό δίκαιο, άρθρα 1113 επ. του Bürgerliches Gesetzbuch (αστικού κώδικα).

[13] Ορίζονται στο άρθρο 1, στοιχεία ζ΄ και θ΄, του κανονισμού 423/2007. Βλ. επίσης άρθρο 1, στοιχεία στ΄ και ι΄, του κανονισμού 961/2010 και άρθρο 1, στοιχεία η΄ και ιβ΄, του κανονισμού 267/2012.

[14] Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007, «κανένα κεφάλαιο ή οικονομικός πόρος δεν διατίθεται, άμεσα ή έμμεσα, στα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, οντότητες ή οργανισμούς που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα IV και V». Βλ. επίσης άρθρο 16, παράγραφος 3, του κανονισμού 961/2010 και άρθρο 23, παράγραφος 3, του κανονισμού 267/2012, τα οποία περιέχουν ισοδύναμη διάταξη.

42. Πράγματι, από την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η έννοια των «κεφαλαίων και οικονομικών πόρων» έχει ευρύ σημασιολογικό περιεχόμενο, το οποίο περιλαμβάνει τα πάσης φύσεως περιουσιακά στοιχεία που έχουν κτηθεί με οποιονδήποτε τρόπο [15].

43. Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο όρος «διατίθεται» έχει επίσης ευρύ σημασιολογικό περιεχόμενο, το οποίο περιλαμβάνει κάθε πράξη της οποίας η τέλεση είναι αναγκαία για να καταστήσει δυνατή σε πρόσωπο, ομάδα ή οντότητα την ουσιαστική κτήση της πλήρους εξουσίας διάθεσης των οικείων κεφαλαίων, άλλων χρηματικών περιουσιακών στοιχείων ή οικονομικών πόρων [16].

44. Επιπλέον, η ευρεία ερμηνεία για την οποία γίνεται λόγος στο σημείο 39 των παρουσών προτάσεων καθίσταται αναγκαία λαμβανομένης υπόψη της απαίτησης περί πρόληψης κάθε καταστρατήγησης, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007 [17].

45. Από τελολογικής απόψεως, η ευρεία ερμηνεία των εννοιών της «δέσμευσης κεφαλαίων» και της «δέσμευσης οικονομικών πόρων», κατά τα προεκτεθέντα στο σημείο 39 των παρουσών προτάσεων, συνάδει με τους σκοπούς των κανονισμών περί εφαρμογής των περιοριστικών μέτρων δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων και, ειδικότερα, με τον σκοπό που επιδιώκουν ο κανονισμός 423/2007 και οι διαδοχικοί κανονισμοί, στο πλαίσιο των περιοριστικών μέτρων κατά του Ιράν.

46. Συγκεκριμένα, αφενός, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί, γενικά, ότι σκοπός των συστημάτων δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων προσώπων ή οντοτήτων ως προς τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι εμπλέκονται σε δραστηριότητες τις οποίες αφορούν τα συστήματα αυτά είναι η παρεμπόδιση της πρόσβασης των προσώπων αυτών σε οικονομικούς πόρους οιουδήποτε είδους, οι οποίοι θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων αυτών [18]. Από την άποψη αυτή, τα περιοριστικά μέτρα θα πρέπει να στοχοθετούνται κατά τρόπον ώστε να έχουν τον ισχυρότερο δυνατό αντίκτυπο σε εκείνους που επιζητούμε να επηρεάσουμε [19].

47. Αφετέρου, όσον αφορά ειδικώς τους σκοπούς του κανονισμού 423/2007 και των διαδοχικών κανονισμών, επισημαίνεται ότι αυτοί διασφαλίζουν την εφαρμογή της κοινής θέσης 2007/140, η οποία υιοθετήθηκε για την εκπλήρωση, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, των σκοπών της απόφασης 1737 (2006) και, επομένως, σκοπούν στην εφαρμογή της απόφασης αυτής [20].

[15] Βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 29ης Ιουνίου 2010, E και F (C-550/09, EU:C:2010:382, σκέψη 69), και της 17ης Ιανουαρίου 2019, SH (C-168/17, EU:C:2019:36, σκέψη 53).

[16] Βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 11ης Οκτωβρίου 2007, Möllendorf και Möllendorf-Niehuus, (C-117/06, EU:C:2007:596, σκέψεις 50 και 51), της 29ης Ιουνίου 2010, E και F (C-550/09, EU:C:2010:382, σκέψεις 66 και 67), και της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Afrasiabi κ.λπ. (C-72/11, EU:C:2011:874, σκέψη 40).

[17] Σχετικά με την απαίτηση αυτή, βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Afrasiabi κ.λπ. (C-72/11, EU:C:2011:874, σκέψη 62 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[18] Πρβλ., για παράδειγμα, και κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 3ης Σεπτεμβρίου 2008, Kadi και Al Barakaat International Foundation κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (C-402/05 P και C-415/05 P, EU:C:2008:461, σκέψη 169), και της 29ης Απριλίου 2010, M κ.λπ. (C-340/08, EU:C:2010:232, σκέψη 54).

[19] Βλ., συναφώς, σημείο 6 των βασικών αρχών για τη χρήση περιοριστικών μέτρων, τις οποίες διατύπωσε το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 7 Ιουνίου 2004, 10198/1/04, και οι οποίες διατίθενται στη διεύθυνση: https://www.consilium.europa.eu/fr/policies/sanctions/.

[20] Βλ. αιτιολογική σκέψη 3 του κανονισμού 423/2007, καθώς και αιτιολογική σκέψη 4 του κανονισμού 961/2010 και αιτιολογική σκέψη 25 του κανονισμού 267/2012. Επομένως, από τη νομολογία προκύπτει ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη το γράμμα και ο σκοπός της απόφασης 1737 (2006) για την ερμηνεία των εν λόγω κανονισμών. Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2011, Bank Melli Iran κατά Συμβουλίου (C-548/09 P, EU:C:2011:735, σκέψεις 102 και 103).

48. Από τους όρους τόσο της απόφασης 1737 (2006) όσο και της κοινής θέσης 2007/140 [21] προκύπτει, όμως, αναμφιβόλως ότι τα περιοριστικά μέτρα κατά της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν έχουν προληπτικό χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι αποσκοπούν να αποτρέψουν την ανάπτυξη και τη διάδοση πυρηνικών όπλων ασκώντας πιέσεις στη χώρα αυτή προκειμένου να θέσει τέλος στις δραστηριότητές της οι οποίες ενέχουν κίνδυνο διάδοσης των πυρηνικών [22].

49. Επομένως, σκοπός των μέτρων δέσμευσης κεφαλαίων και οικονομικών πόρων είναι να αποφευχθεί η χρήση του περιουσιακού στοιχείου το οποίο αφορά το μέτρο δέσμευσης για την απόκτηση κεφαλαίων, αγαθών ή υπηρεσιών δυναμένων να συμβάλουν στη διάδοση πυρηνικών όπλων στο Ιράν, στην καταπολέμηση της οποίας αποσκοπούν η απόφαση 1737 (2006), η κοινή θέση 2007/140 και ο κανονισμός 423/2007 [23].

50. Για την επίτευξη των σκοπών αυτών, είναι όχι μόνον θεμιτό αλλά και απαραίτητο οι ορισμοί των εννοιών της «δέσμευσης κεφαλαίων» και της «δέσμευσης οικονομικών πόρων» να τυγχάνουν ευρείας ερμηνείας, καθότι πρέπει να παρεμποδιστεί κάθε χρησιμοποίηση των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων η οποία θα καθιστούσε δυνατή την καταστρατήγηση των επίμαχων κανονισμών και την αξιοποίηση των κενών του συστήματος [24].

51. Επομένως, τόσο η επίτευξη του σκοπού που επιδιώκεται με τον κανονισμό 423/2007 και με τους διαδοχικούς κανονισμούς όσο και η αναγκαιότητα διασφάλισης της πρακτικής αποτελεσματικότητας των κανονισμών αυτών στο πλαίσιο της καταπολέμησης της διάδοσης πυρηνικών όπλων στο Ιράν συνηγορούν υπέρ της ευρείας ερμηνείας των εννοιών «δέσμευση κεφαλαίων» και «δέσμευση οικονομικών πόρων», η οποία δεν αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής τους ασφαλιστικά μέτρα που στερούνται αποτελέσματος απόδοσης [25]. A contrario, στενή ερμηνεία των εννοιών της «δέσμευσης κεφαλαίων» και της «δέσμευσης οικονομικών πόρων» η οποία θα καθιστούσε δυνατή την εκτέλεση, χωρίς προηγούμενη άδεια, τέτοιων ασφαλιστικών μέτρων που δεν έχουν αποτέλεσμα απόδοσης, θα μπορούσε να θίξει την αποτελεσματικότητα των περιοριστικών μέτρων δέσμευσης καθώς και την πρακτική αποτελεσματικότητά τους.

52. Εν προκειμένω, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να διαπιστώσει, in concreto, αν τα μέτρα που μνημόνευσε, ήτοι η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση και η συντηρητική κατάσχεση που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο, εμπίπτουν στα ασφαλιστικά μέτρα που στερούνται αποτελέσματος απόδοσης τα οποία περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής των εννοιών της «δέσμευσης κεφαλαίων» και της «δέσμευσης οικονομικών πόρων», με αποτέλεσμα η εκτέλεσή τους να μην μπορεί να επισπευσθεί χωρίς προηγούμενη άδεια της αρμόδιας εθνικής αρχής.

53. Συναφώς, ωστόσο, προκύπτει από τη νομολογία ότι, στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας που καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και βάσει των στοιχείων της δικογραφίας, το Δικαστήριο μπορεί να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που θα του ήταν χρήσιμα κατά την εκτίμηση των αποτελεσμάτων της τάδε ή της δείνα διάταξης του δικαίου αυτού [26]. Υπό τις συνθήκες αυτές, φρονώ ότι είναι κρίσιμες οι ακόλουθες επισημάνσεις.

[21] Βλ., ειδικότερα, σημεία 2 και 12 της απόφασης 1737 (2006), καθώς και αιτιολογικές σκέψεις 1 και 9 της κοινής θέσης 2007/140.

[22] Πρβλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Afrasiabi κ.λπ. (C-72/11, EU:C:2011:874, σκέψη 44).

[23] Πρβλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Afrasiabi κ.λπ. (C-72/11, EU:C:2011:874, σκέψη 46).

[24] Πρβλ. σημείο 48 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα Y. Bot στην υπόθεση Afrasiabi κ.λπ. (C-72/11, EU:C:2011:737).

[25] Πρβλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Afrasiabi κ.λπ. (C-72/11, EU:C:2011:874, σκέψη 54).

[26] Πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria (C-83/14, EU:C:2015:480, σκέψη 71).

54. Πρώτον, από τις προεκτεθείσες παρατηρήσεις προκύπτει ότι το γεγονός ότι τα ασφαλιστικά μέτρα που αποτελούν αντικείμενο του υπό κρίση προδικαστικού ερωτήματος δεν έχουν αποτέλεσμα απόδοσης δεν εμποδίζει την εφαρμογή των εννοιών της «δέσμευσης κεφαλαίων» και της «δέσμευσης οικονομικών πόρων» και, επομένως, την εφαρμογή του κανονισμού 423/2007.

55. Δεύτερον, από τις πληροφορίες που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι τα επίμαχα ασφαλιστικά μέτρα επιφέρουν μεταβολή του προορισμού των κεφαλαίων τα οποία αφορούν τα ασφαλιστικά μέτρα.

56. Συγκεκριμένα, αφενός, όπως επισήμανε το αιτούν δικαστήριο, στο γαλλικό δίκαιο, η συντηρητική κατάσχεση συνεπάγεται την ειδική διάθεση των κατασχεθέντων πραγμάτων και το δικαίωμα του δανειστή να πληρωθεί κατά προτίμηση έναντι των λοιπών δανειστών επί κινητού αγαθού ή επί συνόλου ενσώματων κινητών αγαθών, υφιστάμενων ή μελλοντικών. Υπό την έννοια αυτή, όμως, το συγκεκριμένο ασφαλιστικό μέτρο ακινητοποιεί τον προορισμό των κατασχεθέντων πραγμάτων.

57. Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση έχει ως συνέπεια, όπως και η συντηρητική κατάσχεση, ότι, σε περίπτωση μεταβίβασης των πραγμάτων και δικαιωμάτων επί των οποίων έχει συσταθεί, η απαίτηση εκείνου που συνέστησε την ασφάλεια πρέπει να ικανοποιηθεί κατά προτεραιότητα εκ του τιμήματος της μεταβίβασης.

58. Επομένως, μπορεί να θεωρηθεί ότι, δεδομένου ότι τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία αφορά η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση βαρύνονται με δικαίωμα προτίμησης, αυτά προορίζονται για την πληρωμή της εγγυημένης απαίτησης. Ως εκ τούτου, η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση συνεπάγεται επίσης μεταβολή του προορισμού των δεσμευμένων κεφαλαίων.

59. Τρίτον, καθόσον η συντηρητική κατάσχεση και η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση που αφορούν δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία παρέχουν στον δανειστή τη δυνατότητα να διασφαλίσει ότι θα επιτύχει την πληρωμή μόλις θα πληρούνται οι προϋποθέσεις ελευθέρωσης αυτών των κεφαλαίων ή οικονομικών πόρων, τα εν λόγω μέτρα μπορούν επίσης να συνιστούν χρήση των περιουσιακών στοιχείων επί των οποίων μπορούν να εκτελεστούν.

60. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι τα μέτρα αυτά διασφαλίζουν για το πρόσωπο που επισπεύδει την εκτέλεσή τους ότι θα ικανοποιηθεί κατά προτεραιότητα όταν ελευθερωθούν τα περιουσιακά στοιχεία, ένας οικονομικός φορέας θα μπορούσε να αποφασίσει να συμβληθεί με το πρόσωπο ή την οντότητα της οποίας τα περιουσιακά στοιχεία δεσμεύθηκαν θεωρώντας ότι η δυνατότητα εκτέλεσης των ασφαλιστικών μέτρων συνιστά, σε κάποιον βαθμό, εγγύηση όσον αφορά την πληρωμή της συναφθείσας με το εν λόγω πρόσωπο ή οντότητα σύμβασης.

61. Επομένως, αυτά τα ασφαλιστικά μέτρα μπορούν να παράσχουν στο πρόσωπο ή την οντότητα στην οποία επιβλήθηκαν κυρώσεις τη δυνατότητα να αξιοποιήσει την οικονομική αξία των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων, κάτι το οποίο δύναται να θεωρηθεί χρήση των δεσμευμένων κεφαλαίων, ή χρήση των δεσμευμένων οικονομικών πόρων, για την απόκτηση κεφαλαίων, αγαθών ή υπηρεσιών.

62. Τέταρτον, επισημαίνεται ότι η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση έχει αποτελέσματα σε μεγάλο βαθμό παρεμφερή με εκείνα υποθήκης, καθότι, όπως και η υποθήκη, στερείται μεν αποτελέσματος απόδοσης, πλην όμως παρέχει στον δανειστή το δικαίωμα να ικανοποιηθεί κατά προτεραιότητα από το τίμημα της πώλησης. Όπως επισημάνθηκε, όμως, στο σημείο 37 των

παρουσών προτάσεων, το άρθρο 1, στοιχείο ι′, του κανονισμού 423/2007 και οι αντίστοιχες διατάξεις των διαδοχικών κανονισμών μνημονεύουν την υποθήκευση οικονομικού πόρου ως μία από τις πράξεις που απαγορεύονται ρητώς στο πλαίσιο της δέσμευσης των εν λόγω πόρων.

63. Εν κατακλείδι, κατόπιν των ανωτέρω προκύπτει, κατά τη γνώμη μου, ότι στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, στοιχεία η′ και ι′, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 423/2007, το άρθρο 1, στοιχεία η′ και θ′, και το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 961/2010, καθώς και το άρθρο 1, στοιχεία ι′ και ια′, και το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 267/2012 έχουν την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτά η επίσπευση της εκτέλεσης ασφαλιστικών μέτρων που στερούνται αποτελέσματος απόδοσης επί δεσμευμένων κεφαλαίων ή οικονομικών πόρων, χωρίς προηγούμενη άδεια της αρμόδιας εθνικής αρχής. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να διαπιστώσει, in concreto, αν η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση και η συντηρητική κατάσχεση, οι οποίες προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο, εμπίπτουν στα ασφαλιστικά μέτρα που στερούνται αποτελέσματος απόδοσης για τα οποία απαιτείται προηγούμενη άδεια της αρμόδιας εθνικής αρχής.

Β. Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

64. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν είναι κρίσιμο για την απάντηση επί του πρώτου ερωτήματος το στοιχείο ότι η αιτία της απαίτησης που πρέπει να ικανοποιηθεί εις βάρος του προσώπου ή της οντότητας των οποίων τα περιουσιακά στοιχεία είναι δεσμευμένα δεν σχετίζεται με το πυρηνικό και βαλλιστικό πρόγραμμα του Ιράν και είναι προγενέστερη της απόφασης 1737 (2006).

65. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, παρότι η αιτία της επίμαχης απαίτησης συνίσταται σε δικαστική απόφαση μεταγενέστερη της δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων της Bank Sepah, η αιτία αυτή, αφενός, δεν σχετίζεται με το πυρηνικό και βαλλιστικό πρόγραμμα του Ιράν και, αφετέρου, είναι προγενέστερη της επιβολής της δέσμευσης αυτής.

66. Συναφώς, επισημαίνεται κατ’ αρχάς ότι ούτε το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 423/2007 ούτε οι αντίστοιχες διατάξεις των διαδοχικών κανονισμών θεσπίζουν διάκριση, σε περίπτωση δέσμευσης κεφαλαίων και οικονομικών πόρων, ανάλογα με την αιτία της χρήσης των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων από το πρόσωπο στο οποίο επιβλήθηκε η κύρωση και, ειδικότερα, ανάλογα με την αιτία της απαίτησης που πρέπει να ικανοποιηθεί εις βάρος του προσώπου ως προς το οποίο λήφθηκαν αυτά τα περιοριστικά μέτρα.

67. Εν συνεχεία, οι ορισμοί των εννοιών της «δέσμευσης κεφαλαίων» και της «δέσμευσης οικονομικών πόρων» στο άρθρο 1, στοιχεία η′ και ι′, του κανονισμού 423/2007 και στις αντίστοιχες διατάξεις των διαδοχικών κανονισμών δεν διακρίνουν επίσης ανάλογα με την αιτία της απαίτησης αυτής.

68. Υπό τις συνθήκες αυτές, η δυνατότητα επίσπευσης της εκτέλεσης μέτρου επί δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων, όπως ασφαλιστικού μέτρου, πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να εκτιμάται μόνον βάσει των έννομων συνεπειών του μέτρου αυτού, αναλυομένων υπό το πρίσμα των προβλεπομένων στους οικείους κανονισμούς. Αντιθέτως, η δυνατότητα αυτή δεν μπορεί να εκτιμηθεί βάσει των ειδικών χαρακτηριστικών της απαίτησης την οποία το εν λόγω μέτρο σκοπεί να προστατεύσει.

69. Επομένως, η απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, η οποία εκτέθηκε στα σημεία 26 έως 63 των παρουσών προτάσεων, απορρέει, αφενός, από τον χαρακτήρα και τα αποτελέσματα της δέσμευσης των κεφαλαίων και των οικονομικών πόρων και, αφετέρου, από τα εξεταζόμενα ασφαλιστικά μέτρα, χωρίς να αποτελούν κρίσιμο στοιχείο για την ανάλυση τα χαρακτηριστικά ή ο χαρακτήρας της απαίτησης.

70. Κατά τα λοιπά, όπως ορθώς επισήμανε η Γαλλική Κυβέρνηση στις παρατηρήσεις της, η εκτίμηση του προβλεπόμενου μέτρου όχι βάσει των έννομων συνέπειών του, αλλά βάσει του χαρακτήρα ή των ειδικών χαρακτηριστικών της απαίτησης που το εν λόγω μέτρο σκοπεί να προστατεύσει, θα μπορούσε να δημιουργήσει μεγάλη ανασφάλεια για τους οικονομικούς παράγοντες και τις αρχές ελέγχου.

71. Συγκεκριμένα, τα ιδρύματα στα οποία τηρούνται οι λογαριασμοί των προσώπων και των οντοτήτων που αφορά το μέτρο δέσμευσης ενδεχομένως να μην είναι σε θέση να κρίνουν αν επιτρέπεται το ασφαλιστικό μέτρο που απευθύνεται σε αυτά, δεδομένου ότι η εκτίμηση αυτή θα εξαρτάται από τον χαρακτήρα της απαίτησης στην προστασία της οποίας σκοπεί το μέτρο και από τις σχέσεις μεταξύ του επισπεύδοντος και του προσώπου που αφορά η δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων. Αυτή η αβεβαιότητα θα μπορούσε να τροφοδοτήσει σημαντική αντιδικία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

72. Εξάλλου, ο κανονισμός 423/2007 και οι διαδοχικοί κανονισμοί προέβλεψαν και εξειδίκευσαν τις περιοριστικές προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι αρμόδιες εθνικές αρχές θα μπορούσαν να επιτρέψουν ορισμένα μέτρα με αποτέλεσμα αντίθετο προς τη δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων – όπως τα ασφαλιστικά μέτρα.

73. Επομένως, τα άρθρα 8 επ. του κανονισμού 423/2007 και οι αντίστοιχες διατάξεις των διαδοχικών κανονισμών συνιστούν τις μόνες νομικές βάσεις δυνάμει των οποίων μπορεί να επιτραπεί η αποδέσμευση αυτή. Οι σαφώς απαριθμούμενες παρεκκλίσεις πρέπει να ερμηνεύονται στενά, υπό την έννοια ότι πρόσωπο το οποίο δεν βρίσκεται σε οποιαδήποτε από τις καταστάσεις που προβλέπονται στις διατάξεις αυτές δεν μπορεί να επισπεύσει την εκτέλεση μέτρων που αντιβαίνουν στις διατάξεις περί δέσμευσης κεφαλαίων και οικονομικών πόρων.

74. Πάντως, είναι πρόδηλο ότι το γεγονός ότι η αιτία της απαίτησης που πρέπει να ικανοποιηθεί δεν σχετίζεται με το πυρηνικό και βαλλιστικό πρόγραμμα του Ιράν και είναι προγενέστερη της απόφασης 1737 (2006) προδήλως δεν εμπίπτει στις διατάξεις που δικαιολογούν παρέκκλιση από το σύστημα δέσμευσης που θεσπίζουν οι διαδοχικοί κανονισμοί. Ως εκ τούτου, εν προκειμένω, η αδυναμία, λόγω της δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων, εκτέλεσης μέτρων που στερούνται αποτελέσματος απόδοσης, όπως είναι η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση ή η συντηρητική κατάσχεση, δεν μπορεί να εξαρτάται από την αιτία της απαίτησης που πρέπει να ικανοποιηθεί εις βάρος του προσώπου ή της οντότητας της οποίας τα περιουσιακά στοιχεία είναι δεσμευμένα.

75. Εκ των ανωτέρω προκύπτει, κατά την άποψή μου, ότι στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι δεν είναι κρίσιμο για την απάντηση επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος το στοιχείο ότι η αιτία της απαίτησης που πρέπει να ικανοποιηθεί εις βάρος του προσώπου ή της οντότητας των οποίων τα περιουσιακά στοιχεία είναι δεσμευμένα δεν σχετίζεται με το πυρηνικό και βαλλιστικό πρόγραμμα του Ιράν και είναι προγενέστερη της απόφασης 1737 (2006).

V. Πρόταση

76. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Cour de Cassation (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Γαλλία) ως εξής:

«1) Το άρθρο 1, στοιχεία η′ και ι′, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 423/2007 του Συμβουλίου, της 19ης Απριλίου 2007, σχετικά με ορισμένα περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν, το άρθρο 1, στοιχεία η′ και θ′, και το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 961/2010 του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2010, σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 423/2007, καθώς και το άρθρο 1, στοιχεία ι′ και ια′, και το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 267/2012 του Συμβουλίου, της 23ης Μαρτίου 2012, σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) 961/2010, έχουν την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτά η επίσπευση της εκτέλεσης ασφαλιστικών μέτρων που στερούνται αποτελέσματος απόδοσης επί δεσμευμένων κεφαλαίων ή οικονομικών πόρων, χωρίς προηγούμενη άδεια της αρμόδιας εθνικής αρχής. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να διαπιστώσει, in concreto, αν η σύσταση ασφάλειας με δικαστική απόφαση και η συντηρητική κατάσχεση, οι οποίες προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο, εμπίπτουν στα ασφαλιστικά μέτρα που στερούνται αποτελέσματος απόδοσης για τα οποία απαιτείται προηγούμενη άδεια της αρμόδιας εθνικής αρχής.

2) Δεν είναι κρίσιμο για την απάντηση επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος το στοιχείο ότι η αιτία της απαίτησης που πρέπει να ικανοποιηθεί εις βάρος του προσώπου ή της οντότητας των οποίων τα περιουσιακά στοιχεία είναι δεσμευμένα δεν σχετίζεται με το πυρηνικό και βαλλιστικό πρόγραμμα του Ιράν και είναι προγενέστερη της απόφασης 1737 (2006) της 23ης Δεκεμβρίου 2006 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών.»